

Hakaton dalyviai turię progą pabendrauti su freskos autore Justina Agota Špaukauskaitė-Dobkevičienė (sėdi dešinėje). Susitikimą moderavo filosofas Jurgis Diellautas.

BEIŠNYKSTANČIAS MENO RŪŠIS GAIVINANTIS HAKATONAS

Rugpjūčio 6–8 dienomis Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešajoje bibliotekoje pirmą kartą Lietuvoje organizuotas unikalus trijų dienų radijo pjesių kūrimo hakatonas „Išskoduoti freską“. Jo dalyviai tyrinėjo bibliotekos Didžiosios skaityklos sieną puošiančią freską, klausėsi profesionalių lektorių paskaitų ir, susitikę su freskos autore bei remdamiesi šio dailės kūrinio motyvais, kūrė radijo pjeses. Išrinkti trys geriausių pjesių autoriai, o pagal jas sukurti radijo spektakliai bus pristatomi kaip inovatyvi bibliotekos edukacija.

Radijo pjesių kūrimo hakatonas – jau ne pirmas eksperimentinis Šiaulių apskrities bibliotekos projektas, kuriuo siekiama iškelti kultūrinę problemą ir ją spręsti netradiciniu, inovatyviu būdu. Šį kartą buvo bandoma sujungti dvi meno rūšis – monumentaliojo dailės ir radijo teatrą. Abi jos nepelnytai primirštos, tačiau turinčios didžiulį potencialą atgyti. Toks projektas leidžia skirtingų sričių me-

nininkams, rašytojams kartu ieškoti kūrybinių sprendimų, eksperimentuoti. Hakatono metodą organizatoriai pasirinko neatsitiktinai. Būtent hakatono metu susirenka įvairių profesijų atstovai, kad keletą dienų dirbdami kartu sukurtų projektą, inovaciją, kūrybiškai spręstų visuomenei aktualią problemą. Šiuo atveju – populiarią radijo teatrą, monumentaliosios dailės kultūrą ir ugdytų meno vartotojų, mėgėjų ir kūrėjų atvirumą eksperimentinei kūrybai.

Dar 1981 m. bibliotekos Didžiosios skaityklos sieną papuošė menininkės Justinos Agotos Špaukauskaitės-Dobkevičienės freska „Metraštininkas“. Šis meno kūrinys, kuriame įkomponuota daugybė kultūros personažų ir simbolių, yra vienas iš nedaugelio išlikusių monumentaliosios dailės pavyzdžių Šiaulių apskrityje. Freskos autorės teigimu, ji pasistengė atvaizduoti jai pačiai ir Lietuvos bei pasaulio kultūrai svarbias asmenybes, objektus, motyvus. Be abejo, svarbu buvo ir tai, kad freska kurta bibliotekoje, todėl pavadinimas „Metraštininkas“ natūraliai primena svarbiausią per amžius nekintantį bibliotekos vaidmenį – išsaugoti žinias, informaciją ir perduoti ją ateities kartoms.

Kurti pjeses bibliotekoje renginio dalyviai galėjo iki išnaktų. Nuotraukoje – pirmosios vietos laimėtoja Modesta Jurgaitytė.

Į renginį atvykusi J. A. Špakauskaitė-Dobkevičienė atkreipė dalyvių dėmesį, kad menas turi ne tik žadinti jausmus, bet ir turėti tam tikrą paslaptį. Kokia ta paslaptis? Kiekvienas gali įžvelgti savo prasmę – kuo daugiau skirtingų prasmių, tuo geriau. Beje, jau 40 metų bibliotekos lankytojai, užėję į Didžiąją skaityklą, stabteli, pamatę freską. Dauguma, net nežinodami kūrinio pavadinimo, įžvelgia jame paslėptus įvairius simbolius. Kiekvieno lankytojo asmeninė ir profesinė patirtis inspiruoja vis kitokį freskos kodų perskaitymą, skatina skirtingas interpretacijas.

Norą dalyvauti kūrybiniame nuotykyje pareiškė beveik 50 dalyvių, tačiau buvo atrinkta tik 20 – tie, kurių motyvaciniai laišakai atrankos komisijai padarė didžiausią įspūdį. Dalyvauti buvo kviečiami ne tik profesionalūs menininkai, bet ir mėgėjai. Dalyvių sulaukta iš Klaipėdos, Skuodo, Vilniaus, Biržų ir Šiaulių. Didelė jų amžiaus, profesijų bei išsilavinimo įvairovė: rašytojai, dramaturgai, aktoriai, žurnalistai, edukatoriai, kino scenaristai, muziejininkai, filologai. Hakatone dalyvavo ne tik pavieniai asmenys, bet ir dviejų žmonių grupės, kartu rašiusios pjeses.

Organizatoriai pasirūpino, kad hakatono dalyviai per trumpą laiką gautų visą įmanomą teorinę ir praktinę pagalbą. Nors dauguma dalyvių buvo vienaip ar kitaip susiję su literatūra, kūryba, radijo pjesių rašymas, remiantis monumentalioja daile, visiems buvo nauji. Pakalbinti dalyviai atviravo, kad būtent freskos iškodavimas ir „prisijaukinimas“ rašant pjesės tekstą tapo didžiausiu iššūkiu. Ne vienam iš jų „nulaužti kodą“ pavyko tik antrąją hakatono dieną, kai buvo išklaustos lektorių paskaitos, susipažinta ir pabendrauta su freskos autore, praleista nemažai laiko tiesiog žiūrint į freską, leidžiant vaizduotei kurti interpretacijas. Pō paskaitų lektoriai dar skyrė laiko konsultacijoms ir diskusijoms, atsakė į kūrybinius klausimus.

Rašytojas, literatūros kritikas, radijo teatrą LRT radijuje kuruojantis, kino scenarijus, tekstus spektakliams rašantis Rimantas Kmita atskleidė radijo teatro pjesės teksto subtilybes, pasakojo, kaip ribotos apimties tekstu klausytojui nupiešti kuo išsamesnį ir iškalbingesnį paveikslą.

Hakatono dalyviai buvo supažindinti, ką reikia žinoti apie garsą ir jo išgavimo priemones bei technikas – vieną iš pagrindinių radijo pjesių elementų, padedančių atgaivinti aktorių skaitomą dialogą, sukurti kuo įtikinamesnes scenas. Šių garso gudrybių mokė lektoriai Aleksandra ir Vilius Kerai – pirmieji lietuviai garso prodiuseriai, tapę „Grammy“ nominantais, akustinės muzikos garso įrašų kompanijos „Baltic Mobile Recordings“ ir pirmosios Baltijos šalyse skaitmeninės koncertų salės įkūrėjai, garso režisieriai, dirbantys su svarbiausiais Lietuvos ir užsienio orkestrais, pasaulyje žinomais atlikėjais ir leidybos bendrovėmis.

Rašytojas, radijo teatrą LRT radijuje kuruojantis Rimantas Kmita dalyviams atskleidė pjesės tekstų rašymo subtilybes.

Apie garsą ir jo svarbą radijo teatre pasakoja garso prodiuseris ir režisierius Vilius Kerai. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos archyvo nuotrauka.

Kompetentinga komisija išrinko trijų geriausių pjesių autorius. Premijos bus įteiktos Modestai Jurgaitytei, Dainiui Vanagai ir Artūriui Voiničiui. Šių autorių kūrinius režisuos patyrę jaunosios kartos teatro režisieriai Uršulė Bartoševičiūtė, Augustas Gornatkevičius, Naubertas Jasinskas ir jų komandos. Planuojama, kad trys profesionaliai parengtos ir įgarsintos radijo pjesės bus pristatomos kaip inovatyvi bibliotekos edukacija, supažindinanti bibliotekos lankytojus bei Šiaulių miesto svečius su freskos „Metraštininkas“ išskirtinumu ir įprasminanti šio kūrinio meninę ir istorinę vertę. Edukacijos metu lankytojams bus siūloma, užsidėjęs ausines ir žvelgiant į freską, išklausti vaizdą praturtinantį, freską savaip interpretuojantį radijo teatro kūrinį.

Tomas Pauliuščenka

Projektą finansavo Lietuvos kultūros taryba ir Šiaulių miesto savivaldybė.

Partneriai ir rėmėjai: LRT, Lietuvos aklyjų biblioteka, Valstybinis Šiaulių dramos teatras, Šiaulių turizmo informacijos centras, Artūro Areimos teatras, Lietuvos rašytojų sąjunga, Šiaulių dailininkų organizacija, meno kultūros žurnalas „Krantai“, scenos menų puslapis „Menų faktūra“, „Vero Cafe“, UAB „Rūta“, leidyklos „Vaga“, „Odilė“, „Aukso žuvis“, „Kitos knygos“.